

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus V. Tentationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79369)

erari veniam, & gratiam, & gloriam. O si talis mercantia ad infernum portaretur, solum tempus dimidiæ horæ ad pœnitendum; emerent illud pro mille Mundis, si possent. *Veniam ad te tanquam fur*, ait Dominus Apoc. 3.3. Fur ad hoc venit, ut thesaurum indiligenter custoditum tollat. Thesaurus utique indiligenter custoditus est pretiosissimum tempus: quod meritò Dominus peccatori tollit, qui malè vivendo in lucro non ponit. S. Bernardinus t. 1. l. 13. Art. 3.

§. XIII.

Tempus breve.

TITULUS. V.

TENTATIONES.

§. I.

Symbola.

S*I ambulavero in medio umbrae mortis.*

Pl. 22.4. Medium umbrae mortis agnoscimus vitam tentationis. S. Chrysof. h. c.

Salvum me fac Deus: quoniam intraverunt aqua &c. Plal. 68. 2. Hac est deprecatio pœnitentis, vel tentati; loquentis ad modum naufragantium, quorum navis rupta est, & impletur aqua: tunc deprecatur Deum, ut salvas possint facere animas suas tantùm, id est, vivi possint evadere. Hugo Card. h. c.

Ventus turbinis veniebat ab Aquilone. Ezech. 1.4. Ventus turbinis ab Aquilone venit, quando frigidus à charitate Dei diabolus flavit; & turbine tentationis genus humanum in primis parentibus à beatitudinis statu dejecit. S. Rupertus c. 3. in Ezech.

Motus magnus factus est in mari. Matth. 8.24. Tempestas etiam oritur Apostolis: quia sine tentatione esse nemo potest. S. Ambros. l. 6. in Luc. 2.

Quotiescunque in tentationem incidis; scito malleum diaboli esse. Origenes hom. 3. in Jerem.

Quasi quaedam vestis animæ, caro est. Sed hæc nimirum vestis habet tineam suam: quia ab ipsa carnalis tentatio oritur, ex qua laceratur. S. Gregor. mor. l. 5. c. 29.

Quid est Mundus iste, nisi quidam spiritualis venationis locus? in quo tot tenduntur laquei, quot immittuntur tentationes, seu ad delinquendum hominibus emergunt causæ. S. Laurent. Just. l. de cont. Mundi. c. 18.

Quælibet tentatio, nuntius est Infernalis inimici; qui nos requirit ad ei consentiendum: & ut omnia nostra perdat, ac rumpat, fidelitatem suam, quam Deo, & Domino suo debet, & sponso. Et secundum quod Anima resistit plus, aut minus; secundum hoc custodit illa melius, aut pejus, fidelitatem, & gratiam sponsi sui, Gerson. de differ. peccator. mort. & venial.

Primo mane - circa horam tertiam.

Matth. 20. 1.3. Dies hujus sæculi spatium est: qui quidem dies nobis longus videtur; sed, si cum æternitate Dei conferatur, est brevissimus. Origenes hom. 10. in Matth.

Uniuscujusque hominis vita quanta est? adde quantoslibet annos; duc longissimam senectutem; quid est? nonne aura matutina? August. conc. primâ de prima parte Pl. 36.

Æternitatis comparata brevis est omnium temporum longitudo. S. Hieron. ep. 139. Cypriano.

Dies horarum, septimanæ dierum, menses septimasarum, anni mensium, labuntur instar. B. Theodorus Studiaf. 120.

§. II.

*Tentationum utilitas.**Symbola.*

P*rofectique de Mara venerunt in Elim.*

Num. 33.9. ubi erant duodecim fontes aquarum, & palma septuaginta. Mara interpretatur amaritudo. Vides, post tentationis amaritudinem, ad quantam deveniunt & dulcium pomorum, & aquarum profluentium, amœnitatem? Per tentationis itaque pugnam perducuntur ad palmas; & per fitis intolerandæ penuriam ad irriguam veniunt aquarum viventium affluentiam. B. Petrus Dam. lib. 2. ep. 7.

Dabit pro terra silicem. Job. 22. 24. Terra peccator est, Pl. 1.4. *tanquam pulvis*, quam dæmon huc illucque, jactat: cum justus efficitur, si lex est: ictus scintillas producit. Tentatus Deum invocat, coelum suspirat, proponit, &c. Olorius D. 3. Epiph.

Surge Aquilo &c. Cant. 4. 16. Volo permittere, quod surgant diversa genera tentationum, & perflectat, id est, stimulent, hortum meum, id est sponsam meam; & fluent aromata illius, Quia per tales stimulationes tu mereberis, & redolabis congruè modò. Aquilo enim est ventus frigidus; aquifer verò est ventus calidus: & significant omnia genera tentationum; & omnia, quæ possunt inclinare ad malum. Quia quicumque malè agit; vel hoc facit ex timore infrigidante, vel ex amore malè inflammante. S. Thom. Aqu. h. c. Lect. 2.

Ortò sole astuaverunt. Matth. 13. 6. Per solem orientem intellige tentationes: eò quod tentatio ostendit homines, & declarat, quales sunt: sicut sol manifestat abscondita. Theophylactus h. c.

Sicut caro, quamvis præcipua sit, nisi sale aspergatur, corrumpitur: ita & anima; quantumvis perfecta, nisi assiduis saliatu tentationibus, relaxatur. S. Ambros. tr. de 42. mans. fil. Ibr. Decima octava mansio,

Testi.

Testimonia

Ex Veteri, Novo, Patribus, & Aliis.

Vir erat. Job. 1. 1. B. Job de virtute, & fortitudine animi, contra tentationes, quas, diabolo infligante, sustinuit, vir appellatus est. V. Beda hic.

Tempus belli, & tempus pacis. Ecclæ 3. 8. Qui bellum gerit contra spirituales nequitiâs, pacem cum Deo habet. Et in hac quidem vita tempus est assidue pugnandi contra principatus, & potestates: qui verò palmam consequetur, deinde in futuro sæculo lætabitur in deliciis, & in multitudine pacis. Olympiodorus hic.

Erat navis in medio mari. Marci 6. 47. Discipulos tentari permittit, ut discant patientiam. Nam propterea non statim illis assistit; sed totâ nocte sinit in tempestate esse; ut doceat, fortes esse; & non in principio tentationum sperandam requiem. Theophylactus hic.

Illud scientes, Martyrii occasionem esse quamvis tentationem. Clem. Alex. Strom. 1. 4.

Merito non solum ab incipientibus, verum etiam à provecitissimis, Sanctis unquam Dominum supplicatur, & dicitur: *& nò nos inducas in tentationem.* S. Ambros. 1. 2. de vocat. gent. c. 9.

Cogitur adversarius Sanctos Domini ad sua damna tentare. Dum enim tentat, meliores reddit; ut, qui tentatur, possit alios instituere, qui sibi ipse invalidus videbatur. S. Ambros. in Pf. 43. Et inter gentes &c.

Nulla sunt sine tentationum experimentis opera virtutis; nulla sine perturbationibus fides; nullum sine hoste certamen; nulla sine congressione victoria. S. Leo f. 1. de Quadrages.

Hoc ipsum de misericordia protegentis est; qui naturâ mutabili, nè de confectio prælio superbiret, semper voluit superesse, quod vincat. S. Leo f. 1. de jejunio Pent.

Et qui fieri potest, dicit aliquis, ut Martyres imitemur? non enim persecutionis est tempus. Equidem id etiam scio: persecutionis quidem tempus non est; ut martyris est tempus. Non persequuntur homines; at persequuntur demones: non vexat tyrannus; at vexat diabolus tyrannorum omnium sævissimus: non objectas prunas conspicias; at cupiditatis conspicias flammam accensam: illi cum bestiis pugnant; tu iram, immitem, & indomitam, belluam frænâ: illi adversus intolerabiles dolores steterunt; tu absurdas, pravasque, cogitationes, quæ in corde tuo pullulant, vince: ita Martyres imitaberis. S. Chrysost. t. 6. Laudatio S. M. Barlaam.

Mos est Deo, ut non liberet à periculis viros virtute claros; neque à tentationibus liberet: sed in ipsis tentationibus tantam suam declarat virtutem; ut tentationes ipsæ eis fiant occasio lætitiæ magnæ. S. Chrysost. hom. 62. in Gen.

Non mihi videtur magnæ laudis futurum fuisse hominem; si propterea posset bene vivere, qui à nemine malè vivere suaderetur. V. Beda in Gen. 3.

Quot habeat Christus milites, certamen ostendit: qui triumphum mereatur, per bella cognoscitur. Ennodius 1. 2. ep. 14.

Poynth. Sacra. Tom. II.

Si homini videtur dura via virtutis, quia continuè oportet nos pugnare adversus carnem, & diabolum, & Mundum: recordetur, quòd, quamcunque elegerit vitam, etiam secundum Mundum, multa illi adversa, tristia, incommoda, laboriosa, patienda sunt. Idiota Regulâ. 1.

Desperant aliqui de Dei bonitate, si non suavitate dulcedinis suæ experimentò jugi gustent: quasi jam esse velint, non spe, sed ipsa re, beati; & possidere hereditate sanctuarium Dei: neque esse in laboribus hominum; neque cum hominibus per tentationes flagellari. Pf. 72. 5. Gerson. de consolat. Theolog. 1. 2.

Frequentè, dum graviter nocere cupit hostis, prodest admodum; & proficit in tantum; quòd crebro hominem tentare desistit, nè tentationem superando, mereatur. Gerson opusc. de div. tent. diaboli.

§. III.

Tentationibus resistendi motiva.

Num. 1.

Deus, & gratia ejus, adjuvat.

Noli timere: plures enim nobiscum sunt.

4. Reg. 6. 16. Et nos dicamus, quoties ab inimicis Christi visibilibus, seu invisibilibus, circumdamur. Dicamus, inquam, fidem habentes, spem retinentes, charitate Deo propinquantes: noli timere, ô anima, noli timere Ecclesia: *plures enim nobiscum sunt, quam cum illis.* Nobiscum est Dominus, nobiscum est Angelorum exercitus, nobiscum est spiritualis pugnae princeps, & victoriæ opifex, Spiritus Sanctus. S. Rupertus 1. 5. c. 33. in libros Reg.

Ut tentaretur à diabolo. Math. 4. 1. Merito nos D. N. J. C. jejunio suo, atque deserto, adversus voluptatum informat illecebras; & tentari se Dominus omnium à diabolo patitur, ut in illo omnes vincere disceremus. S. Ambros. 1. 4. in Luc. 4. Propterea tentari se passus est Imperator; ut doceret militem dimicare. S. August. f. 63. de divers. Rectè ergo continuè docturus, primùm tentationes nostras in semetipsum admittit, & vincit; atque vincendo, milites suos vincere voluit. S. Rupertus lib. in Evang. c. 15. Sicut pro nobis, & pro nostra salute, unigenitus Dei dignatus est incarnari, circumcidi, baptizari, crucifigi; ita & tentari: ut nobis virtutem, & gratiam, triumphandi in omni tentatione promereretur. Dion. Carthuf. in Luc. 4.

Ecce video caelos apertos, & Filium hominis stantem à dextris Dei. Act. 7. 55. Incunstanter offert sanguinem suum, qui præ oculis habet Regem suum; simul & bravium suum. Euseb. Emiss. hom. de S. Stephano. Vidit stantem: quia stare proprium est adjuvantis in prælio. Lyran.

Non patietur vos tentari supra id, quod potestis. 1. Cor. 10. 13. Adverte, distributas à Domino tentationes, secundum eorum, qui tentantur, vires. Qui enim noverat; neminem, nisi Christum, victorem evasurum, ex presentata Mundi monarchia; eum solum voluit eâ tentari. Similiter de dignitate Messia, quâ solum Joannem pulsari voluit. Joan. 1. 19. quia solum noverat eam refutaturum. Oleaster.

D d d d

Qui

Qui pro nobis mortem semel vicit, semper vincit in nobis. S. Cyprianus ep. 9.

Plena sunt angelorum omnia, aer, terra, mare; Ecclesiae, quibus Angeli praesunt. Adfunt Cherubim, & Seraphim; qui dicunt Sanctus! Sanctus! Sanctus! Plenus est Mundus Sanctarum Virtutum; quia plenus est nequitiarum: plenus est orbis terrarum remediis; quia plenus est laqueis. S. Ambros. Oct. 1. in Pl. 118.

In tua pugna Dominus congredditur, Dominus dimicat: praelium tuum, Christi est praelium: peremptio hostis, gloria est Imperatoris. S. Chrysost. f. in illud Sap. 3. iustorum animae.

Adamante solidiores nos Dei gratia efficit; & si volumus, omnino impugnabiles. Itaque sicut qui adamantem tundit, nihil adamantem nocet; sed seipsum fatigat, & robur suum imminuit: in hunc modum res se habent nostrae cum salutaris adversario; si armis, quae nobis Spiritus S. gratia exhibet, continuo nos muniamus. S. Chrysost. hom. 4. in Gen.

Quid nocere poterit eorum, quae sub caelo sunt; quem Deus caeli protegere, & conservare, voluerit, S. Bernardus l. 1. sup. qui habitat &c.

Ex quo argumento magno factum est nobis, quod neminem Deus in tentationibus, & tribulationibus, derelinquit; ut non ministret de superis necessariam omnino virtutem; confortet angelicè, qui humanè succumbit; comedat de caelis, quod non reperitur in terris: ut & velut corporeus, & passibilis, sustineat passiones. Sim. Cass. l. 13. c. 13. Luc. 22. confortans eum.

Post gravissimas tentationes, S. Antonius sentiens praesentiam Domini; ubi eras, ait, bone Iesu? ubi eras? Quare non à principio adfuisi, ut sanares vulnera mea? Et vox ad eum facta, Antoni, hic eram; sed expectabam videre certamen tuum Praefat. vitæ S. Antonii.

Num. 2.

Tentationibus possumus resistere; nostram ignavia vincimur.

Ex Veteri.

Cumque levaret Moyses manus, vincebat Israel; sin autem paululum remississet, superabat Amalec. Ex. 17. 11. Orat Moyses, & vincit; cessat, & vincitur. Didicit Christianus, quid gerat; invenit, quid fugiat. Didicit, inquam, unde aut vincatur, aut vincat: quamvis instantius Christiano orandum sit; & quia periculosior hostis est, & pro seipso, non pro altero, pugnat. Unde apparet, vires hosti illi dare, qui cessat; & sese ei subicere, qui non orat: quod totum est, odisse sua, & diligere aliena: sibi ipsi hostem existere, dum contra hostem nolit jugiter exorare. Hostis enim, dum oras, premitur; dum cessas, erigitur. S. Chrysost. t. 1. f. de Moysse. Nec quisquam poterit excusari, qui hostem vincere nolit; dum orando cessat: & tamen in Moysse corpus deficiebat, non voluntas aliquando cessabat. Si ergo fragilitatis causa in Moysse excusare non potuit, quemadmodum in nobis voluntas poterit excusari? S. Rupertus l. 3. in Ex.

Securi erant, & nihil adversi sustinuerunt. Judic. 8. 11. Israelitae de tribu Dan, vidisse dicuntur populum habitantem in quadam regione; absque omni timore securum; indeque audaciam sumpsisse ad illum invadendum. Sic daemones se animant &c. Diez conc. 2. D. 5. Epiph.

Filiis tuis, & filiabus, vescentibus, & bibentibus vinum, - repente ventus vehemens irruit &c. Job. 1. 18. Notandum, quae tempora tentationibus congruant. Tunc quippe diabolus tentandi tempus elegit; quando B. Jobi filios in convivio invenit. Neque enim solummodo intuetur hostis, quid faciat; sed etiam, quando faciat: nam quamvis potestatem accepit; aptum tamen ad subversionem tempus exquirat. S. Gregor. mor. 1. 2. c. 9.

Aperi mihi soror mea. Cant. 5. 2. Ponit his verbis rationes, ad suadendum peccatori, ut aperiat Deo. Cum ait: *aperi mihi*, insinuat, aperuisse peccatorem alius, vel aperire solere. Et enim ad januam cordis stat etiam diabolus pulsans; sed aliò modo, quam Deus. Sicut enim in palatis regum plures sunt ordines portarum, antequam perveniatur ad secretum cubiculum: ita cor hominis plures continet ordines portarum. Quinque sensus sunt portae; magis intimae sensus interni, phantasia, appetitus sensitivus: per quas etiam intrat diabolus, & vehementius pulsat; cum foedas cogitationes excitat, & immittit; quas David Pl. 77. 49. vocat *immissiones per angelos malos*. Et sic *misit diabolus in cor Judae* Joan. 13. 2. ut traderet Christum. Diabolus quidem immittit; sed Judas admisit, & consentit: & ideo ad possidendum cor ejus intravit; cum tamen illam immissionem potuisset repellere. Universa enim potestas diaboli non amplius se extendit, quam ad pulsandum ad has januas: at ulterius est intimior cordis janua ad superiorem spiritus partem, ad quam solus Deus immediate pulsare potest; immitendo in intellectum, vel voluntatem, pias cogitationes, & ferventes affectus. de Ponte hic Exh. 8. §. 1.

Ex Novo.

Si Filius Dei es, mitte te deorsum. Matth. 4. 6. Tentat etiam Simonem Magum, ut per aera volitet. Cur tam diversimodè tentat? Hic valde superbus; à quo multum distat Christus. S. Gregor. M. l. 14. c. 7. intuetur inimicus generis humani uniuscujusque mores; cui vitio sint propinqui: & illa opponit ante faciem, ad quae cognoscit facilius inclinari mente. Job. 41. 4. *quis revelabit faciem indumenti ejus?* q. d. quis diaboli vestem ex forma discernet? Sylveira hic.

In montem excelsum valde. Matth. 4. 8. Ut locus esset occasio consentiendi tentationi: sciens, ex mutatione locorum saepe mutari affectum. Dion. Carth. hic.

Descendit pluvia, & venerunt flumina & cecidit &c. Matth. 7. 27. Quis illam domum demolitus? non sola tempestas, nec ventus: nam aliàs & altera domus destrueretur; sed malum fundamentum fuit causa. Ità tentationes, quae malos, & probos, impetunt, eadem sunt.

aream

aream ventus sufflat; paleas secum fert; triticum manet. Causa non solum ventus, sed palearum levitas: Te non ducit tentatio, sed tua voluntas, quæ nihil ponderis habet in virtute. Impii, *tantum puerus, quem projicit ventus*. Pl. 1. 4. Jussi sicut *plantatum lignum*. Stella in Luc. 4. Pluvia notat tentationem Mundi; flumina carnis; venti diaboli. Pluvia enim ex alto descendens, terramque irrigans, inflans, tumemque efficiens; notat ambitionem honorum, & cupiditatem opum, quas affert Mundus. Flumina, quæ ex terra oriuntur, & domum circumlambunt; notant tentationes carnis, quæ ex ipsa carne oriuntur; eamque oblectando, quasi circumlambunt; ut à puritate, quam lex Dei præscribit, desistant. Venti, qui ex acre invisibiliter in domum inflant, sunt tentationes diaboli invisibilis. Cornelius in Matth. 7. 27. Homini vitium est, si cadat: tentatio hominem manifestat. Malè compacta navis etiam levî tempestate solvitur: rupes decumanis quoque fluctibus sine damno quatuntur. Illud discrimen Salvator indicat exemplò sapientis, *domum supra petram edificantis super arenam*. Iisdem pluviis, fluminibus, ventis, utraque concutebatur. Domus sapientis stetit; stulti collapsa est. Quis causa lapsus? non venti, non flumina, non pluvia; alioquin etiam domus Sapientis corruisset. Causa igitur fuit arena; in qua domum suam stultus malè fundavit: non cecidisset, si firmum fundamentum posuisset. Stengelius div. Jud. t. 4. c. 56. Vides, quòd non tentationum insidius, sed edificantium stultitia, ruinam fecit. Etenim illic pluvia, & hic pluvia; illic flumina, & hic flumina; & illic ventorum incursus, & hic idem: ille edificavit, & hic edificavit: & eadem edificatio, & eadem tentationes; & non idem finis: quoniam non idem fundamentum. Non enim tentationum natura, sed edificantis imprudentia, ruinam fecit; alioquin oportuisset & domum supra petram edificatam cadere. S. Chrysost. hom. 4. ad pop. *Superfeminavit & abiit*. Matth. 13. 25. Dæmon superfeminare tantum potest malæ cogitationis zizania: ut fructum pariant, nequit efficere. Tentare potest, ut assentiatis tentationi; efficere non potest. Unde, postquam feminat, abiit: quasi id jam fecerit, quòd potest; reliqua tibi faciendâ relinquit. Nisi terra excipiat, & foveat; fructum non ferent. Barradius D. 5. Epiph. t. 2. l. 9. c. 3.

Cum dormirent homines &c. ibidem. Diabolus ad nocendum, ex negligentia nostra, occasione utitur. Diez conc. 2. D. 5. Epiph.

Orate, ne intretis in tentationem. Luc. 22. 46. Non dicit, ne tentatio intret ad vos; sed ne vos intretis in illam: quoniam primum in voluntarium est, secundum verò voluntarium. Cajetanus hic.

Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Rom. 6. 12. Notat S. Chrysost. & Theodoretus: non dicit, non tyrannizet, quasi invitis vobis, peccatum: quia peccatum in nobis regnare non potest; nisi nobis volentibus, illudque sponte acceptantibus; ac consequenter tyrannizare nobis non potest. Cornelius hic.

Habebat loricas igneas. Apoc. 9. 17. Du. *Polyanth. Sacra Tom. II.*

plicia sunt arma: offensiva, ut gladius, lancea, sagittæ: defensiva, ut lorica, scutum. Cur hi equites non habent lanceas? Respondeo: quia hujus exercitus duces sunt demones; qui nemini possunt nocere, nisi ei se submittat. Sylveira hic.

Ex Patribus, & alijs.

Cum diabolicis anima subesse suasionibus cœperit; quòd se hosti callido crebrius subjicit, tantò eum sibi intolerabiliorem facit: ut ei jam in nullo resistere valeat, uti in uno sui oblita assensum præstat. S. Gregorius in Pl. poenit. Pl. 2. Quoniam iniquitates supergressæ &c.

Si spiritus dominantis ascenderit in te, locum tamèn non deseras; si ostium ocluseris, minimè tibi nocebit. Si verò neglectè susceperis concupiscentiæ incitationem; radices in te figet, & mentem tuam ligabit, & te detrahet in foveam malorum, S. Cyrillus Jerof. Catech. 2.

Liberum arbitrium habet anima: & potest quidem diabolus incitare, cogere autem, præter voluntatem, omninò non potest. Subjicit tibi scortationis cogitationes: si vis, probas; si nolis, improbas. Si enim ex necessitate scortareris; cujus gratiâ Deus gehennam parasset? Et si naturâ, & non voluntate, justè ageres; cur Deus coronas pararet? Mansuetum est animal ovium; neque tamèn illa propter mansuetudinem coronatur: quoniam illa mansuetudo non ex voluntate, sed à natura illi inest. Idem Catech. 4.

Quemadmodum hasta, quæ in clypeum incidit; si mollis quidem sit, eum excindit; durò autem, & repugnanti, nihil facit; sed, reflexâ acie, vana, & inutilis, excidit: ita etiam usquevenit in anima. Si mollem enim & delicatam, invenerint tela, quæ mittuntur à diabolo; in profundum pervadunt: sin autem duram, & validiorem; & ipse abiit re infectâ, & ei nihil mali facit. S. Chrysost. in Pl. 9.

Non est amplius apertum bellum, nec ex æquo instructa acies. Sed ille quidem jacet pronus, & procumbens; tu autem stas erectus, ex alto eum feriens: ille quidem enervatus; tu verò robustus, & validus. Qui sit ergo, ut saepe vincat? hoc sit ex nostra ignavia; & ex socordia eorum, qui dormiunt. Idem in Pl. 123.

Filius prodigus cupit implere ventrem de filiquis porcorum; & nemo illi dabit. Per filiquas porcorum diversas cogitationes intelligimus; quibus maligni spiritus tanquam porci incrasantur; quæ aliquando cupienti non dantur: frequenter enim homo plus peccat, quàm diabolus suggerat; prævenit enim homo frequenter diabolum. Unde Ezech. 16. 27. *dabo te in manus odientium filiarum Palestinarum, quæ erubescunt in via tua scelestâ.* Grandis pudor! quòd diabolus erubescit de peccato hominis, quòd ei non suggerit; & homo non erubescit. S. Antonius Pad. Dom. post. Trinit.

Ostium mentis voluntas est, seu consensus ejus: quòd & bono, & malo, à libertate arbitrii, per assensum, & dissensum, aperiri, & claudi, potest. Ex quo patet, quòd liberum arbitrium portarius est, ad aperiendam hanc januam voluntatis. S. Bernardinus t. 3. l. de amore inter Deum, & hominem.

Ddd dd 2

Volun-

Voluntas libera est janitor animæ: quia quodcumque pulsaverit ad januam visus, vel auditus, vel alterius sensus; voluntas statim adest, ad aperiendum, vel excludendum; hoc est, ad volendum, vel fugiendum. Si bonum occurrat, & voluntas hoc velit; Deo aperitur: si malum, & voluntas hoc velit; diabolo aperitur. Et ideo non debet nimis festinanter aperire; sed recurrere ad castri custodem, id est, rationem. Broyard Voluntas libera.

Sicut, cum fur ad januam, furandi animo, accedit, prius seram tentat; quam si firmam comperit, spem furandi amittit: ita etiam diabolus prius seram tentat, id est, quale quisque non peccandi propositum habeat. Quod si firmum invenit, pusillanimitas ab incepto desistit. Diez conc. 4. de Incarnat. Dom.

Num. 3.

Tentationes vincendi motiva.

Ex Veteri.

Scrutare, quidquid tuorum &c. Gen. 31. 32. S. Ambros. l. 2. de Jacob c. 5. Venit ad eum Laban, id est, *dealbatus*, puta Sathanas, (quia *Sathanas transfiguratur se in angelum lucis*. 2. Cor. 11. 14.) & cepit ab eo sua requirere. Respondit Jacob: nihil tuorum habeo. Quare, si quid agnoscis tuorum vitiorum, & criminum; nihil mecum abstuli fraudum tuarum. Omnia tua, tanquam contagium, refugi. Et quasi Laban, & nihil suorum reperit. Quam beatus vir, in quo inimicus nihil invenit, quod suum possit dicere; in quo diabolus nihil offendit, quod suum agnosceret. *Venit princeps Mundi hujus, & in me non habebit quidquam*. Joan. 14. 30. Nihil est enim, quidquid est diaboli; quod nullam potest habere perpetuitatem, atque substantiam, apud Cornelium hic.

Irruit spiritus Domini in Samson, & dilaceravit leonem. Judic. 14. 6. Leo est res ardua, ut gravis tentatio; quam, instar Samsonis, invocato Dei spiritu, animose invadere, & superare, debemus. Occide hunc leonem: occisus amplius te non vexabit. Unde à Job 4. 10. 11. juxta Sept. vocatur *myrmicoleon*, id est, *formica leo*. Tradit Plinius, & alii: leonis animos, viresque, infringi; si quis in oculos, vultumque, ejus pallium, vestemque aliam, injiciat. Cornelius hic.

Egressusque est Sathan a facie Domini. Job. 1. 12. Ecce ad feriendum invictissimum robur inimicus seviens, quot tentationum jacula invenit. Ecce quot obsidionum machinamenta circumposuit. Ecce quot percussionum tela transmisit. Sed in his omnibus mansit meus imperterrita, stetit civitas inconcussa. S. Gregor. c. 4. de Job. in Prefat.

In die tribulationis meæ Deum exquisivi. Pf. 76. 3. Testimonium bonæ conscientiæ, & patientiæ in tribulationibus, & frequentes victoriæ adversus tentationes, efficiunt; ut anima experimento quodam dulcedinem Dei sentiat, & testimonium Spiritus in se habeat; quod sit filius Dei. Bellarminus hic.

Latentur insula multe. Pf. 96. 1. Pulchrè

animas, quæ licet tentationibus agitæ, stabilitatem, & firmitudinem, retinent, insulas appellavit; quas undique circumdat quadam malitiæ falgus: sed tantum allapsu suo non potest, ut astu aliquo virtutis constantiam labefaceret. S. Gregor. Nyss. tr. 2. de inser. psalmor. c. 9.

Ab omni via mala prohibui pedes meos. Pf. 118. 101. Pedes significant mentis assensum; quæ nos quodam vestigiò ducit ad culpam, & ad vias malas compellit; nisi eas pietas divinitatis abstraxerit. Cassiodorus hic.

Et ad domum Dei Jacob. Il. 2. 3. Ecclesia nuncupatur domus. Sed cur domus Jacob? respondet Procopius, quia Jacob luctator, & victor, exstitit. 32. 25. Qui enim ad Ecclesiam Dei pertinet, debet cum vitiis, & passionibus, luctari, & supplantare demones. Arcones hic Disc. 6.

Legitur 1. Mach. 6. 34. quod ostenderunt elephantis sanguinem uvæ, & mororum; ut acuerent eos ad bellum: quod fit; quando tepidis, & pigris, adhibentur Passiones Sanctorum in exemplum. S. Thom. Aqu. in ep. 2. Cor. 1. Lect. 3.

Ex Novo.

Serpentes tollent. Marci 16. 18. Serpentes tollit, qui diabolicas suggestiones, & venenatas tentationes supplantat. Dionys. Carthuf. hic.

Tentatio vos non apprehendat, nisi humana. 1. Cor. 10. 13. Dæmoniæ est, malignæ tentatione vinci, & peccare ex malitiâ: Angelicum eam non sentire: humanam sentire, & vincere. S. Anselmus apud Cornelium hic.

Vincenti dabo edere de ligno vitæ. Apoc. 2. 7. Lignum vitæ Christus est, qui suis electis semetipsum participando per gratiam, vitam æternam præbet. Richardus à S. Vict. q. d. qui diabolum vincit, edet de ligno vitæ: quia suavitate, & dulcedine, Christi satiabitur; modò per participationem gratiæ, post visionis beatæ. Silveira hic.

Dabo illi stellam matutinam Apoc. 2. 28. Aretas, Andreas Cæsar. diabolum intelligunt, juxta illud Il. 14. 12. *quomodo cecidisti de cælo Lucifer*. Permittit Dominus, juxta hanc sententiâ, victori dandi diabolum calcandum sub pedibus; quod precatur Paulus Rom. 16. 20. *Deus pacis conterat Sathanam sub pedibus vestris velociter*. Et Luc. 10. 19. *dedit vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpionem, & super omnem virtutem inimici*. Sylveira hic.

Ex Patribus, & alijs.

Nunquam remittendæ sunt excubiæ, si quando hostis simulabit tranquillitatem; sed observans inimici insidias, dicat cum B. Habacuc. 2. 1. *Super custodiam meam stabo, & figam gradum supermunitionem*, omni custodia servans cor meum. S. Cyprianus lib. de duplici martyrio.

Si tentationi in corde nascenti festinè non resistitur; hac eadem, quæ nutritur, morâ roboratur. S. Gregor. mor. l. 21. c. 7.

Et tu dicito, si fortè videris, adversum te diaboli tentamenta: quid mihi, & tibi, est Belial? Ego Christi servus sum, illi me totum mancipavi; quid mihi, & tibi, est? Non novi opera tua; nihil

nihil tuum quero, nihil tuum possideo, nihil tuum desidero. Quanto magis nos oportet separari à diabolo, si ille sic discernit à Christo. S. Ambros. l. de Elia c. 20.

Quia Petra dicitur Christus, eam nobis id nomen afferet utilitatem; ut rectam vivendi rationem, firmam, ac stabilem, teneamus: & in rebus adversis fortiter perferendis constantes simus; adversusque peccati impetum omnem, strenuos, atque invictos animos, præstemus. Ex his enim rebus, & aliis hujusmodi, nos item erimus petra; in natura fragili firmum, & immutabile, Domini robur pro viribus imitantes, S. Gregor. Nyss. de perfectione Christiani.

Quantò imbecilliori reluctamur, tantò minus, si vincimur, venià digni sumus, S. Chrysost. hom. 79. in Matth.

Te querit certamen impar; te expetit mortalis infirmitas: quia majestatis tuæ gloria est, si leo rugiens ab infirma ove superetur; si spiritus violentissimus à debilissima carne vincatur. Fac illum tristem de humana læticia; qui de offensione nostra semper exultat, Cassiodorus in Pf. 150. Conclus. ad Deum.

Peccato homo non solum non debet consentire; sed neque in ejus delectatione, vel animò, detineri. Sicut venenosum cibum homo non solum non vult comedere, sed nec etiam gustare. Geminian. 9. c. 57.

§. IV.

Tentationibus maxime Deo devoti obnoxii.

Num. 1.

Figure, & Symbola.

Ex Veteri.

Noli timere Abram: ego protector tuus sum. Gen. 15. 1. Dixit Deus post triumphum. In conflictu spirituali majora sunt post triumphum discrimina, quam ante prælii initia. Nec enim res tota planè confecta est, cum dæmon in tentatione devictus; nisi Deus denuò subveniat, novasque vires ministrat. Did. Niss. D. 1. Quadr. §. 8.

Oderat ergo semper Esau Jacob, Gen. 27. 41. Nota: post acceptam Patris benedictionem statim tentatur Jacob, persecutionem patitur, denique fugatur è domo patris: ut cogitare quis posset, nihil illi profuisse; imò obfuisse benedictionem. Sed eventus docuit, illam ipsi profuisse. Cornelius hic.

Congregati igitur ascenderunt quinque reges Amorrhæorum &c. Jos. 10. 5. Quinque reges concitarunt contra se Gabaonitas; quia transfugerunt ad Israël. Origenes hom. 11. in Jos. cum anima humana Verbo Dei se sociaverit; dubitare non debet, statim se inimico habituram: & eos, quos habuerat antè amicos, in adversarios esse vertendos. Idque non solum pati ab hominibus se speret; verum etiam de contrariis virtutibus, & spiritualibus nequitiis, id sibi imminere pro certo sciat. Et ita fit, ut qui amicitias expetit Jesu, multorum sibi sciat inimicitias tolerandas. A primordio iustitia vim patitur:

statim ut coli Deus cœpit, invidiam religio sortita est. Tertull. l. Adv. Gnost. c. 8.

Et convenerunt in Masphat. &c. i. Reg. 7. 6. Præterita flagitia abjurant, lacrymis diluerant, jejuniis se maceraverant; cum subito Philistinorum satrapæ cum ingenti, non modo suorum, sed etiam Tyriorum, exercitu instant oppugnatores. S. Gregor. in lib. Reg. quia, cum altiori vitâ proficimus, maligni spiritus, qui bene agentibus semper invident, nobis infellores sunt. Mendoza hic.

Totum pondus prælii versum est in Saul. i. Reg. 31. 3. Cur omnium hostium furor in unum illum ferebatur? Causam Scriptura dedit i. Reg. 9. 2. *non erat vir de filiis Israel melior illo, ab humero usque & sursum, eminebat super omnem populum*, sic dæmones in eos, qui cæteris eminent, majore impetu feruntur. Did. Niss. D. 1. Quadr. §. 2. Cassiodorus l. 1. ep. 2. graviores insidias adversarii tunc subimus, quando Dei dona suscipimus.

Cogitaverunt adversus Sanctos tuos. Pf. 82. 4. Post baptismum tentatur Christus: eò quòd in sanctificationis maxime diaboli tentamenta grassantur. S. Hilarius.

En lectulum Salomonis sexaginta sortes ambiunt. Cant. 3. 7. Nec in ferculo, nec in throno, nec in quadrigis, adhibuit sibi Salomon satellites, & excubitores; sed ad solum lectulum. Ut doceamur: ibi maxime timendas, ubi pax, & securitas, ad somnum provocant. Oliva l. 9. Strom. §. Nox præcessit.

Terribilis ut castrorum acies ordinata. Cant. 6. 3. Cur in hoc encomio ultimo loco addit hoc sponsum? ut insinuet: animam, quòd pulchrior est, suavior, & magis decora, sicut Jerusalem; eò vehementius ab hostibus obfideri, & impugnari; ut ejus decorem penitus exterminet. de Ponte hic Exh. 2. §. 1.

Ex Novo, Patribus, & Aliis.

Superseminavit Zizania. Matth. 13. 25. Non prius, quam bonum semen seminatum. Item non in medio spinarum; sed in medio tritici. Mendoza in i. Reg. 7. 5.

Et discerpens eam spiritus immundus. Marci 1. 26. Cur dæmon discerpens egreditur è homine? S. Gregor. hom. 12. in Ezech; quid est, quòd obsessum hominem antiquus hostis, quem possessum non discerpserat, deserens discerpit? nisi quòd plerumque, dum de corde expellitur, aciores in eo tentationes generat, quam prius excitaverat, quando hoc quietus possidebat.

Et draco stetit ante mulierem, quæ erat paritura. Apoc. 12. 4. Adhuc parturit mulier celo nota; quòd pertinet ad conceptum votum pie vivendi: sed adest jam draco, ut vim faciat. Velloso in Judith 5. Parænet. 27.

Sicut raptores, & fures, libentius efferunt aurea, quam argentea, vel lignea, vasa; sic & diabolus per se, vel per alios homines, trahit ad peccatum libentius chariora Ecclesiæ membra. S. Bonaventura l. 1. D. 15. Pent.

Dddd 3

Num;

Num. 2.

Exempla, & Sententis.

Ex Veteri.

Nunquid considerasti servum meum Job.
 1. 8. Illico eum expetit ad certamen: *extende paululum manum tuam.* v. 11. Mira diaboli spes de casu nostro. Licet enim armeris; licet viceris, & triumphes; victoriam sperat. Eluxit id in viro sanctissimo Job: quem licet sciret probatum per omnia, omnibusque virtutibus ante certamen exercitum: ipse enim nec filios profuse diligebat, nec uxorem; fœdus inierat cum oculis c. 31. 1. ab omni cupiditate purus. Nihilominus blasphemias ab ejus ore exortum iri credidit; si eum liberis, & fortunis, spoliaret. S. Chrysof. hom. 34. in Matth. quare in mentem diabolo venit, exercitationes ipsius non ignoranti; tot, tantosque, adversus ipsum excogitasse labores? Truculentissima est certe bestia; nec unquam solet desperare victoriam. Quod ad condemnationem nostram spectat: nam ille nunquam nostram desperat perditionem; nos de salute nostra desperamus. Oliva t. 2. Strom. §. Me expectaverunt peccatores.

Tuus sum ego: salvum me fac. PL. 118. 94. Incipit tunc timere, cum securus jam esse deberet. Antequam Dei fieres, rogandus erat, ut te salvaret. Sapienter timet tunc maxime, cum se vidit in domo Dei ornatum virtutibus, & locupletatum. *Tuus sum ego: salvum me fac.* Quia tibi propior factus sum, ideo vicinior factus hosti. Tunc ego salutem; quia jam milito Salvatori: nunc paveo, quia tuus sum. Nam & navis, quod pretiosiores vult merces, eo diligentius à pyratibus exquiritur, & fortius invaditur. Oliva t. 2. Strom. §. Tuus sum ego &c.

Præpara animam tuam ad tentationem. Eccli. 2. 1. Cur accedenti ad servitatem Dei parata est tentatio? R. quia talis recedit à servitute diaboli: qui indignans, se suo peculio, & jure hereditatis, privari; eum, ut servum fugitivum, & apostatam, persequitur, tentatque; ut ad sua castra, ad suum jus, & dominium reducat. Cornelius hic.

Cibus ejus electus. Habac. 1. 16. Non vult quemlibet decipere. Saul regem, qui electus à Domino est; & Judam Apostolum, supplantare festinat. S. Hieron. c. 16. in Ezech. Sicut enim animarum salus, Christi D. cibus est; ita earundem pernicies diaboli cibus est; qui tamen electus dicitur: quia non tam improborum hominum, quam iustorum, perditione lætatur. Hunc enim velut ex mensa Christi electum cibum rapere, ac devorare, conatur. Diez. Bellum spirituale.

Ex Novo.

Tunc ductus est Jesus in desertum, ut tentaretur à diabolo. Matth. 4. 1. Hostis noster adhuc in hac vita nos positos, quanto magis nos sibi rebellare conspicit, tanto amplius expugnare contendit. Eos enim pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit. Contra nos vero eo vehementius incitatur, quò ex corde nostro,

quasi ex jure sue habitationis, expellitur. Hoc enim in seipso Dominus sub quadam dispensatione figuravit, qui diabolum non nisi post baptismum se tentare permisit: ut signum nobis quoddam futuræ conversationis innueret; quòd membra ejus, postquam ad Deum proficerent, tunc acriores tentationum insidias tolerarent. S. Gregor. mor. l. 24. c. 7. S. Chrysof., Euthym. &c. expendunt *ly tunc*. Scilicet mox ubi baptizatus, & summi Dei Filius dilectus, Patris ipsius voce proclamatus fuit. Ex quo discimus: quòd majori cum sollicitudine, timore, circumspectione, vivere debet; qui Deum magis propitium, ac benignum experitur; diabolus enim huc omne studium suum vertit; ut eum dejiciat. Did. Niss. D. 1. Quadr. §. 2. Dæmon spirituales viros maxime nititur tentare; & solitariis insidiatur: utpote quibus, subactò Mündò, & carne, contra solos daemones pugna restat. Cajetanus hic. Quòd diabolus Christum post baptismum, & jejunium, tentare aggressus est, innotescit; quòd tunc potissimum nititur hominem impedire, ac vincere; cum viderit eum incepisse profectum, & aliquò ferventiori proficiendi desiderio inflammatum. Dion. Carthus. in Luc. 4.

Bonum certamen certavi, cursum consummavi. 2. Tim. 4. 7. Certaminis nomine virtutes à se excultas, fidemque significavit servatam: quasi idem sit virtus, & certamen. Naxera in Jos. 10. §. 10.

Ex Patribus, & aliis.

Pervicacissimus hostis ille nunquam malitiæ suæ otium facit: atque tunc maxime sævit, cum hominem plenè sentit liberatum: tunc plurimum accenditur, dum extinguitur. Doleat, & ingemiscat, necesse est, venia peccatorum permissa, tot in homine mortis opera diruta, tot titulos damnationis erosos. Doleat, quòd ipsum, & Angelos ejus, Christi servus, ille peccator, judicaturus est. Tertull. l. de pœnit. post initium.

Venisti ad aquam baptismi: istud est certaminis, & pugnæ spiritualis, initium: hinc tibi adversus Zabulum nascitur pugnæ principium. Origen. hom. 9. in Judic.

Neque enim persequitur, & impugnat, Christi adversarius nisi castra, & milites. Hæreticos prostratos semel, & suos factos, contemnit, & præterit. Eos quatit dejicere, quos videt stare. S. Cyprianus ep. 58.

In fine nè corrumpas: Tunc enim diabolus spirat vehementius. Et quemadmodum piratæ, qui mare navigiis infestant; non tum, ubi conspexerint naves à portu exeuntes, invadunt: quid enim hinc fructus caperent, si scapham inanem demergerent? sed ubi redierint onustæ, plenæque sarcinis; tum demum omnes expediunt artes: ita sceleratus ille dæmon, simul atque videt aliquos multa collegisse; videlicet jejunia, preces, eleemosynam, castitatem, reliquasque virtutes omnes; ubi videt, navigium nostrum esse plenum pretiosis pietatis lapidibus: tunc irrumpit, undique thesaurum perforans: ut in ipsius portus ostiis scapham demergat; jamque nudos nos ad eum portum eji-

ciat,

ciat. S. Chrysoſtomus homil. 3. in Iſa.

Tunc diabolus ſavior efficitur, tunc magis efferatur; cum viderit, nos cum diligentia vitam noſtram diſponentes; cum viderit virtutis onera compoſita, & magnos acervos; tunc gravius inferre naufragium ſtudet. Idem hom. 1. ad pop. Antioch. de Timotheo. Videlicet.

Athleta Chriſti, in corpore commoranti, nunquam deficit colluſtationum palma: Sed quanto magis triumphorum ſucceſſibus crederit, tanto ei etiam colluſtationum robuſtior ordo ſuccedit. Caſſianus de coenob. inſtit. l. 5. c. 19.

Nullum certius argumentum eſt, quod daemones à nobis victi ſint; ſi nos acerrimè oppugnent. Joan. Climacus gr. 27.

Optimum ſignum eſt, cum homo tentatur: quia ex hoc oſtenditur, quod diabolus in ejus vita offenditur. S. Bonaventura l. 69.

§. V.

Tentationes periculosa, continua, ubique.

Quoniam pater meus, & mater mea, dereliquerunt me. Eccl. 26. 10. Verè, ſi quis fragilitatem naturæ humanæ conſideret, & hoſtium inviſibilitum poteſtatem; & quanto pere in omnibus actionibus Dei gratiâ egeamus; nullò modo negare poterit, nos infantibus, à parentibus neglectis, rectiſſimè comparari. Porro S. Ezechias uſque ad eò rem hæc intelligebat; ut non infanti, ſed pullo hirundinis, ſeipſum compararet. Il. 38. 14. *sicut pullus hirundinis* &c. Bellarminus hic.

Inimici autem mei vivunt, & confirmati ſunt ſuper me; & multiplicati ſunt, qui oderunt me: ne derelinquas me Domine Deus; ne diſceſſeris à me. Pl. 37. 20 &c. S. Baſilius M. prætrepidus providè admodum ait, *inimici mei vivunt*: non enim ſunt mortui; neque, ut ſemel in me quidvis moliti ſunt, ſic abierunt. Vivunt, & quotidie invaleſcunt, plures contra me exiſtentes. Apud Did. Niſſ. l. 2. D. 4. Quadr. §. 5.

Tempus ſpargendi lapides, & tempus colligendi. Eccl. 3. 5. Eſt omnino intelligendum, quòd, quæ vitium perimunt cogitationes, ea ſunt lapides; qui ab Eccleſiaſte fundà rectè jaciuntur: quos ſemper mitti oportet, & colligi. Et mitti quidem ad eum evertendum, qui contra vitam noſtram erigitur: colligi autem ad hoc; ut animæ noſtræ ſinus ſit iis præparatis: ut ad manum ſit, quod jaci poſſit in adverſarios; ſi quando nobis fuerit inſidiati. S. Gregor. Nyſſ. hom. 7. in Eccl.

Et accedens tentator. Matth. 4. 3. S. Leo quaerit: unde daemón tam audax; ut Chriſtum tentare non timuerit? Reſpondet l. 3. de Quadr. c. 2. viderat ſuperbiam ſuam baptizati D. Jeſu humilitate calcatam: intellexerat quadraginta dierum jejuniò omnem cupiditatem carnis excluſam; & tamen non desperavit de actibus ſuæ malitiæ ſpiritualis improbitas: tantumque ſibi de naturæ noſtræ mutabilitate promiſit; ut, quem verum experiebatur hominem, præſumeret fieri poſſe peccatorem.

Assumpsit eum diabolus in Sanctam civitatem &c. Matth. 4. 5. Et hoc magis tremen-

dum; quod neque virtus impleta, neque ſanctitas approbata, neque locus Domino dedicatus, cohibuit hoſtem à congreſſu. S. Paſchafius. Non ſe eremita in ſuo reſeſſu, & latebris; non Religioſus in ſuo Monasterio, ſecurum puter; cum daemón putaret Chriſtum, quò minus vitici poſſet, nihil vel ab eremo, vel à virtute, & exploratâ ſanctitate ſubſidii habiturum. Did. Niſſ. Vit. Abr. l. 4. c. 2.

Plena oculis. Apoc. 4. 8. *Scito, quoniam in medio laqueorum ingrederis.* Eccl. 9. 20. Multi requirunt multos oculos: princeps tenebrarum mille habet nocendi artes, in cibo, potu, inceſſu, veſte, ſermone, hoſtium frequentia, ſolitudine; ſecundis, & adverſis, rebus; in ipſis bonis operibus de vana gloria. Cant. 44. *nulle clypei pendunt ex ea.* Sylveira hic.

Sex millia annorum jam propè complentur, ex quo hominem diabolus impugnat. Omnia genera tentandi; & artes, atque inſidias, deſiciendi, uſu ipſo vetuſtatis edidicit. Si imparatum invenerit militem Chriſti; ſi rudem; ſi non ſollicitum; ac totò corde vigilantem: circumvenit neſcium, fallit incautum, decipit imperitum. S. Cyprianus lib. de exhortat. martyrii.

Habet pax noſtra pericula ſua: & fruſtrâ de fidei libertate ſecuri ſunt, qui vitiorum deſideriis non reſiſtunt. S. Leo l. 6. in Epiph.

Inſidiæ ſunt in divitiarum amplitudine; inſidiæ in paupertatis anguſtiis; illæ elevat ad ſuperbiam; hæ incitant ad querelam. Tentat ſanctas, tentat inſirmas: dum & illa materia eſt negligentia, & hæc cauſa triſtitia. Laqueus eſt in ſecuritate, laqueus eſt in timore. S. Leo l. 1. de Quadr. Multos habes hoſtes; multa tela accipe. S. Cyrill. Jerof. Præfat. in Catech.

§. VI.

Tentationum remedia, & amuleta.

Num. 1.

Caput pete; initium elide.

NE forte moriamur. Gen. 2. 13. Diabolus metuit, & fugit eos, qui viriliter primis ejus conaminibus reſiſtunt. Quis eò audaciæ diabolus deveniſſe crederet; ut, dicente Domino primis parentibus: *in quocumque die comederis ex eo, morte morieris*; ipſe ſacrilegò ore dicat, *nequaquam moriemini*? Hugo à S. Viç. l. 1. Miscell. Dominus affirmavit; mulier dubitavit dicens: *ne forte moriamur*. Daemón negavit: *nequaquam moriemini*. Si mulier non dubitaſſet, forte diabolus non negaſſet; ſed dedit audaciam, quæ inchoavit malitiam. Bæza t. 1. l. 3. c. 22. §. 26.

Ipsa conteret caput tuum. Gen. 3. 15. Tam facile conteritur caput ſerpentis, ut vel calce atteri poſſit; ſed caudâ difficillimè. Job. 40. 12. *stringit caudam ſuam quaſi cedrum*. Cum cedro componit caudam ſerpentis: quia inter arbores nulla magis procera, & imputribilis. Pinna Ethol. 211.

Statim in foribus peccatum aderit. Gen. 4. 7. S. Gregor. mor. l. 4. c. 22. in foribus peccatum adest, cum in cogitationibus pulſat. Hujus

ius appetitus subter est, eique homo dominatur; si cordis duritiâ aspectâ citius prematur; & priusquam in duritiâ crescat, reluctanti menti subigatur. Pinna Eth. 63.

Posuit super tempus capitis ejus clavum &c. Judic. 4. 21. Quare in capite quæsit vulneri locum? videlicet, quia peccati caput est ferendum. Caput prima suggestio est. S. Rupertus in l. Judic. c. 7.

In matutino interficiebam omnes peccatores terræ. Pl. 100. 8. Postquam dixit, malorum se fugisse confortia, unde plerumque possunt evenire peccata; nunc ad mentis suæ interiora conversus, illam pestem tyrannicam, vastatricem generis humani, id est, pravam demonum suggestionem, quemadmodum de penetrabilibus suis expulerit, decenter exponit. In matutinis, in ipsis videlicet initiis; quando in nobis suggestiones diabolicæ, velut dubia crepuscula, cœperint apparere; tunc oratione debent ejici, tunc abominabilis execratione detrudis; paulatim noxiæ crescentes, velut dies nos nebulosissimam comprehendat. Cassiodorus hic.

Veni, coronaberis de capite. Cant. 4. 8. Quia ille, qui se initiò fortiter gessit, coronæ suæ præbuit auspiciam, Gilbertus f. 29. jure caput ipsum triumphans coronatur Dei capite: quia & tentationum initium conterit, & tribulationum vehementiæ non cedit. Bæza t. 1. l. 3. c. 22. §. 26.

Lupus fortis est in capite, & collo; extrema debilia. Tota vis diaboli est in principio tentationis. Si ei in principio resistitur, tum debilis est. Lupi illum videre priores. Gemin. l. 5. c. 39.

Num. 2.

Alia remedia,

Ex Veteri.

Ecce familia mea infima est. Judic. 6. 15. Gedeon, qui à facie Madian fugere statuerat, contra Madian mittitur. Is enim optimus est ad triumphum de scelere reportandum, qui minimum sibi fidit. Oliva l. 10. Strom. §. Apparuit ei Dominus.

Gedeon dedit tubas in manibus eorum, lagenasque vacuas; ac lampades in medio lagenarum. Judic. 7. 16. Gedeonis arripit arma Christiane, quem undique circumstant hostes. Perstrepat in auribus tuis Judicis supremi stupenda illa tuba: tartareis, æternisque, flammis accensæ in mente ardeant lampades: fracta corporis lagena ante oculos proponatur. Non Gedeone. sed Christo, Duce, vinces. Barradius t. 2. l. 7. c. 25.

Eligite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamen. 1. Reg. 17. 8. Hic invisibilem hostium contra homines rabies signatur; quorum hæc est quotidie vox, hoc studium; ut quemvis nostrum solum ad singulare provocent certamen. Infelix! qui solus accedit. Goltfridus in allegor. Tilmanni: nullus ex nobis animositate protervâ ineat hoc certamen: non est enim, qui ad hoc sufficiat. Non enim timet nos solos adversarius noster: idcirco fidenter provocat ad singulare certamen; sciens, quia

va soli; qui cum ceciderit. &c. Bæza t. 2. l. 12. c. 1. §. 7.

Frustrâ jacitur rete ante oculos pennatorum. Prov. 1. 17. Facile laqueos, qui in terra tenduntur, cavet, qui conversationem habet in cœlis. V. Beda hic.

Indica mihi, ubi cubes in meridie? Cant. 1. 6. Sicut pastores, à quibus hæc metaphora desumitur, in meridie, quando solis aestus valde urget, quærunt locum umbrosam, ubi se tueantur, & oves; nè lædantur à solis ardoribus: ita pia anima, tentationibus, ac persecutionibus, vexata, umbram divinæ protectionis petit. *Nè vagari incipiam* &c. timeo enim imbecillitatem meam. Quod si id non indicaveris mihi; fortè incipiam vagari, quærens alia loca quietæ, & umbrosa, sodalium tuorum; te injuriâ afficiens, & me maculans. de Ponte hic l. 3. Exh. 1.

Ex Novo.

Navicula autem in medio mari jactabatur fluctibus. Matth. 14. 24. Nunc rursus Discipuli fluctuant, ac periclitantur; sicut & prius. Verum tunc quidem, cum essent imperfectiores, aderat & ipse (Christus) ad consolationem; quanquam dormiebat: nunc verò, cum jam profecissent, aberat: ut nusquam habentes consolationem efficerentur fortiores. Theophylactus hic.

Clamavit dicens: Salvum me fac. Matth. 14. 30. In Petro communis omnium nostrum consideranda conditio est: ut si nos in aliquo tentationum ventus conatur subvertere, vel unda submergere; clamemus ad Christum. S. August. f. 14. de verb. Dom.

Magnificat anima mea Dominum. Luc. 1. 46. Latet pro certo in cithara illa David mysterium: figura illa erat; hæc veritas. Hæc decachordò etiam nunc; cum devotè concinitur, iniquas cordis suggestiones propulsari, lubricas carnis tentationes emolliri, demones pessimos effugari, crediderim. Denariò versuum numerò completur, ut decachordò teneat veritatem. S. Thom. Vill. conc. de Cant. B. V.

Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati. Joan. 8. 34. *Aquo quis superatus est, hujus & servus est.* 2. Petri 2. 19. Per aversionem à Deo, à diabolo superatur homo: non superaretur, si se teneret ad Deum. Insuperabilis est, qui sibi ex toto adhæret. Nemo subjeçtorum aggredereur militem ad latus Imperatoris conspectum existere. Sim. Cass. l. 11. c. 28.

Ex Patribus, & aliis.

Pacem cum Deo habentibus, ac semper Patri totò corde dicentibus, *fiat voluntas tua*; nulla prævalere certamina, nulli possunt nocere conflictus. S. Leo l. 6. in Nar. D.

Adversus diabolum, non vocis magnitudine, sed magnanimitate cordis, utendum est. Est tamen & vox cordis, quia & est vox sanguinis, quæ ad Deum pervenit. Clamat ergo cor nostrum, non sonò corporis, sed cogitationum sublimitate, concentuque virtutum. S. Ambros. f. 19. in Pl. 118. Clamavi in toto &c.

Cum

Cum malus ille dæmon videt animam de divinis rebus sollicitam, & perpetuò illas versantem; nè accedere quidem propius audeat, sed celeriter refilit, à spiritûs operatione, quasi à succenso rogo abactus. S. Chrysol. tom. I. hom. 14. in Gen.

Vitium momentaneum habet voluptatem, dolorem verò perpetuum: virtus contra laborem brevem; fructum verò cum hilaritate indefinentem. S. Chrysol. hom. de Anna.

Si nolumus à diabolo superari; inhæreamus illi, qui diabolum triumphavit. S. Maximus hom. 2. de jejun. Quadrag.

Quoties gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere; invoca Custodem tuum, Doctorem tuum, adjutorem tuum. S. Bernardus f. 12. in Pl qui habitat.

Cum intelli sunt adversarii; cum illis impares vestras feras vires; cum tirubare, formidare, & ipsorum suggestionibus inclinare, cœperitis: sine morâ currite ad petra foramina, ad vulnera Redemptoris. S. Laur. Just. l. de casto conn. c. 8.

Nullus sapientior, nullus cautior, apud Christianos respondendi modus contra diabolum; quidquid agganit, quidquid nectat; hæc una responsio sit fidelis anima: Christiana sum. Gerson tr. 8. sup. Magnif. O quam bene est custoditus, & armatus, contra diaboli insidias, & malas cogitationes; qui imaginem Crucifixi habet in corde fixam, omnia interiora sua penetrantem. Thom. Kemp. p. 2. f. 4. ad Novit.

Annua Soc. Jesu A. 1598 referunt, Bizontinum B. V. sodalem in agone contra peccatum luctantem, Jesum, & Mariam, invocasse; tandemque de diabolo tentante victorem, Crucem Jesu, velut victoriæ labarum, manu vibrasse, ac ter victoria! victoria! victoria! inclamasse.

Philomela evitat bubonem nocte insidiantem, ponendo se in arbore concava, vel inter spinas densas; ubi ille cum grosso capite intrare non potest: sic nos, ponendo cor intrâ crucem, vulnera, & spinas crucifixi. Broyard. Crux contra tentationes.

§. VII.

Tentationum varia species, & circumstantiæ.

Tres cunei. 1. Reg. 13. 17. Tres cunei Philisthim idem sunt, quod tres turmæ Chaldaeorum. Job. 1. Unus cuneus pergit contra viam Ephra; quando scilicet diabolus tentat per avaritiam. Alius ingreditur per viam Bethoron, quæ interpretatur *domus magistri*; quando tentat de superbia, sive inani gloria: unde diabolus Dominum tentavit in pinnaculo templi. Matth. 4. ubi erat locus docendi. Tertius cuneus vertit se ad terram Sabaa sive Seboim, quæ interpretatur *captiva*; & significat carnem Hugo. Card. hic.

Non timebis à timore nocturno &c. Psal. 90. 5. Quatuor pravos spiritus numerat, qui omnium virtutum exercitiis insidiantur; maxime autem orationi. *Primus* vocatur *timor nocturnus*; qui est spiritus pusillanimitatis, accedens. *Polyanth. Sacra Tom. II.*

diæ, tædii; faciens timere, ubi non est timor. *Terra, quam lastravimus, devorat habitatores suos.* Num. 13. 33. Piger sibi leones fingit. Prov. 22. 13. *Secundus: sagitte volantis in die!* scilicet spiritus vanæ gloriæ, jastantiæ. *Pascit ventum, & sequitur æstum.*

Of. 12. 1. hoc est, pascitur, non veritatibus, sed vanitatibus; & sequitur æstum: quia luxuria finis superbiæ. *Tertius: negotium perambulans in tenebris;* qui est spiritus negotiationis terrena, & anxie sollicitudinis circa bonâ temporalia, honores, dignitates. Ab his se abstulit David, ut Deo vacaret. Pl. 70. 15. *quoniam non cognovi literaturam,* seu, ut Sept. *negotiationem, - introibo in potentias Domini.* *Quartus: demonium meridianum;* qui decipere intendit non tantum sub specie boni, sed majoris boni; inclinando ad contemplationem, quando obedientia, aut charitas, aliò vocat. de Ponte in Cant. 1. 12. Exh. 3. §. 4.

Ut tentaretur à diabolo, Matth. 4. 1. Tentavit diabolus Christum in deserto de calamitate; in templo de superbiæ vanitate; in monte de cupiditate. His tribus tentationibus adhuc impugnat Fideles quotidie &c. Significatæ sunt autem in leone, urso, & gigante. 1. Reg. 17. 34, quos occidit David. Per leonem superbia; per ursum, qui mel sequitur, concupiscentia; per gigantem, qui quasi insuperabilis videbatur, avaritia significatur: quia avaritia quasi insuperabilis est. S. Bonaventura f. 3. D. 1. Quadr.

Vade Sathana scandalum es mihi. Matth. 16. 23. Ut planum fiat; quòd majus bellum diabolus per hominem excitat; quam dum ipse per se apertè in pugnam descendit. S. Hilarius in Pl. 139. 2. omnes insidias, quascunque nobis spirituales nequitia præterdunt, maxime per homines aptantur: & occasiones vitiis nostris alienæ naturæ perversitas subministrat. Sylveira hic.

Dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Matth. 27. 34. Christo propinatus est triplex potus, myrrhæ, fellis, & aceti. Et significat hic Christi potus triplicem amaritudinem triplicis tentationis. Potus myrrhæ, est tentatio avaritiæ; quæ nimiam habet amaritudinem: potus fellis, est tentatio carnis; quæ sub specie dulcedinis, amaritudinem tenet mortiferam: potus aceti, est ambitio sæculi; quæ dentes stupefacere facit. Contra hunc potum triplicem mortiferum dedit nobis Dominus in Passione triplicem potum salutiferum. *Primum* in sudore sanguinis, contra æstum avaritiæ: *Aquam lateris,* contra ardorem carnis: *lacrymarum effusionem,* contra sæculi ambitionem, Hugo Card. in Sap. 11.

In omnibus, quæ secundum Deum operamur, tres nobis fovens demones parant. Ad primum quidem, bonum, uti nè fiat impedire conantur. Secundò verò; si in primo superati fuerint; ut non secundum Deum fiat, moliantur. Quòd si hac quoque intentione fures isti potiti non fuerint: tunc laudibus nos effe-runt, & beatos dicunt. Climacus gr. 26.

Est è Spiritibus unus, qui præcursor dicitur; qui nos è somno surgentes protinus excipit, primumque nostrum cogitatum inquinare nititur. Idem ibidem.

§. VIII.

Tentationum origo, & qui iis obnoxij.

Inimicitias ponam &c. Gen. 3. 17. Quare ita dicitur? quia hinc manifestè ostenditur; non posse nos à diabolo tentari, nisi per illam animalem partem, quæ quasi mulieris imaginem, vel exemplum, in uno ipso homine ostendit. S. August. l. 2. de Gen. contra Manich. Habet in se unusquisque Adam, & Evam. Sicut enim in illa prima hominis transgressione suggestit serpens, delectata est Eva, consentit Adam: sic & quotidie fieri videmus; dum suggerit diabolus, delectatur Caro, consentit spiritus. S. Gregor. in 3. Pf. poenit.

Tum demum diabolus homini præcipuè infidari, & insultare, consuevit; quando illum solitarium, & quasi seorsum ab aliis positum, cernit. Victor Antioch. in Marci 1.

Ducitur in desertum: ut ostendat nobis, quòd diabolus tentet nos, quando viderit solitarios, & non ab aliis adjuvos. Oportet igitur nos non temerè fidere nobis ipsis. Theophylactus apud Naxera in Jos. 19. §. 28.

Finis tentationum, finis est cupiditatum: quia causæ tentationum, causæ cupiditatum sunt. Causæ autem cupiditatum sunt, carnis oblectatio,

species gloriæ, aviditas potentæ. S. Ambros. l. 4. c. 14. in Luc. 4. Et consummata omni tentatione.

Miscellanea.

Hortus conclusus. Cant. 4. 12. Dicitur bis *hortus conclusus*: quia tentationes Mundi, & Carnis, non possunt intrare ad ipsam. Addit etiam, quòd est *fons signatus*: quia etiam tentationes diaboli non possunt ad eam ingredi. S. Thom. Aqu. hic Lect. 2.

Erras, erras, frater; si putas, unquam Christianum persecutionem non pati. Tunc maxime oppugnaris; si te oppugnari nescis. S. Hieron. tom. 3. ep. 1. Ad Heliodorum.

Nolite credere; nolite esse securi. Licet in modum stagni fufum æquor arideat; licet vix summa jacentis elementi spiritu terga crispentur: manos hic campus montes habet; intus inclusum est periculum, intus est hostis. Expedite rudentes, vela suspendite; Crux antennæ figatur in frontibus. Tranquillitas ista tempestas est. Idem ibidem.

Omnium tentationum hæc periculosissima est; aut non tentari; aut nescire, se tentari: ignavia enim ut plurimum, vel insensibilitati, non tentari, adscribendum est. S. Laurentius Just. de casto connub. c. 7.

TITULUS VI. TEPIDITAS.

§. I.

Labitur in pejus.

Hujus statua caput ex auro optimo erat; pectus autem, & brachia, de argento &c. Dan. 2. 32. Quæris lamentabilis hujus ruinae causam? in promptu est: aureus incepit iustus; nec opus erat, ut ab auro subitò in lutum declinaret: satis fuit, quòd in argentum proximum degenerasset. Scilicet post fervorem tepor, nisi statim respicias, nescit, nisi in lethale frigus degenerare, Ramirez in Apoc. 3. ep. 7.

Vidit socrum ejus jacentem, & febricitantem. Matth. 8. 14. Febris, mortale peccatum, præmittit frigus negligentia bonorum operum. S. Vinc. Ferr. l. 1. fer. 5. post Oculi. Febris ex frigore oritur, & desinit in calorem. Sic febris animæ, id est, peccatum, sæpe oritur ex negligentia, & tepore: inde enim cupiditas, ardor luxuriæ, gulæ, superbiæ, accenditur. Febris gustum vitiat; quia ipse pravò humore infectus est: sic febris animæ facit, ut res divinæ, conaciones, lectiones spirituales, colloquia pia, monita sancta, ei desipiant. Cornelius hic.

Superseminavit Zizania, Matth. 13. 25. Torporis tempore vitiorum seminantur sentes; & ex exercitationis intermissione coalescunt. Secum autem inspirationis præfocant germen;

quoties mens noxiò sopore deprimitur. S. Laurent. Just. in Solenn. S. Joan. Evang.

Petrus verò sequebatur à longè. Luc. 22. 54. Et bene à longè sequebatur, jam proximus negaturo: neque enim negare potuisset, si Christo proximus adhaesisset. S. Ambros. hic.

Incipiam evomere. Apoc. 3. 16. Notandum, quòd non dixit, evomam, sed *incipiam evomere*: quia, qui per teporem resolvitur, non subitò, nec ex tota gratia, deseritur, ut raptim ad malum relabatur. Sed gratià deferente; & ipsò primùm minima, deinde majora, contemne, paulatim succiditur; & gradatitudinem tibi dixit, *incipiam te evomere* &c. quia electi quique in fide, quasi cibus in stomacho per naturalem calorem decocti, per dilectionem membra Christi sunt per veram justificationem: & tepidi sine dilectione crudi evomuntur per reprobationem. Richardus à S. Vict. l. 1. h. c. 11.

Multi, postquam in ipsum ascenderunt cœli verticem; & omnem exhibuere tolerantiam; & in desertis morati sunt; nec in somnis quidem viderunt mulierem: quòd paulatim torpuerint; supplantati sunt & ad ipsum malitiæ barathrum devenerunt. S. Chrylost. hom. 77. ad pop. Antioch. tim à summis ad ima descendit; & tandem præcipitatur in ima ruit. Et pulchrè ad simi-

§. II.